

Otázka: Hospodaření s půdou v rámci ČR – seminární práce

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): milky

Miloš Nedvěd, 4.B, 9.1.2012, 2012/2013, Masarykovo Gymnázium

Anotace

Cílem této práce je charakterizovat úlohu a stav aktuálního zemědělství v ČR. Zemědělství je dnes spjato s řadou dotačních programů ať už národních, nebo z programu EU. Některé z dotačních programů jsou blíže definovány. Pojednává o důvodech regulace zemědělství.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem seminární práci vypracoval samostatně a s použitím uvedených zdrojů.

Úvod

Zemědělství zajišťuje ekologické, krajinotvorné a infrastrukturní funkce společnosti, proto by nemělo být oddělováno od celkového rozvoje ekonomiky a společnosti.

Zemědělství České Republiky prodělalo od roku 1989 značné změny. Změnilo se především prostředí, ve kterém se vše odehrává. Dřívější socialisticky chráněné a vysoce podporované prostředí se změnilo v kapitalistické, ve kterém je dovoleno přežít jen nejsilnějším. Přesto zemědělství stále musí být podporované ze státního nebo evropského rozpočtu. Avšak celosvětově porovnávaná úroveň podpory může být pouze taková, jakou si daný stát může z ekonomického hlediska dovolit.

O současné situaci zemědělství svědčí také fakt stále klesajícího podílu na HDP České republiky.

Toto téma jsem si zvolil hlavně z toho důvodu, že mě zemědělství zajímá už delší dobu a tomuto odvětví se chci nadále věnovat ve svém životě. Výrazně k tomu přispělo prostředí ve kterém vyrůstám (zemědělský podnik mého otce o zhruba 1000ha).

Obsah

1. 1. Současná úloha zemědělství a jeho postavení v rámci EU

1.1. Program rozvoje venkova

1. 2. Regulace zemědělství

2.2. Regulace nabídky

2.3. Regulace poptávky

2.4. Regulace cen

3. Dotace do zemědělství a podpora z EU

3.1. Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

3.2. Program rozvoje venkova

3.3. Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

4. Lesnictví

Stat'

1. 1. Současná úloha zemědělství a jeho postavení v rámci EU

Jak jsem již zmínil v úvodu podíl zemědělství na celkovém HDP České republiky neustále klesá a v současné době je jen 2,3% (údaj za rok 2010). Více než 70% celkové zemědělské plochy obhospodařují právnické subjekty (velké podniky). Na fyzické osoby (drobní zemědělci) zbývá zhruba 30% půdy.

Problémem je neustále klesající počet lidí pracujících v zemědělství (130 000). Je to dáno jednak plánovaným snižováním stavů, ke kterému dochází přirozenou formou, kvůli stále sílící mechanizaci a stále vyššímu podílu strojů, ale také odlivu stárnoucích pracovníků. V současné době je třetina zaměstnanců celkem a zhruba polovina pracovníků ve vedoucích postech podniků starší 55 let.

Generační obměna v této době stále nepřipadá v úvahu z několika důvodů. Jednak zaměstnání v zemědělství již dávno ztratilo potřebnou prestiž, kterou m.j. přebrali posty jako lékař, právník, atd... Také není práce v zemědělství dostatečně finančně ohodnocena.

V České republice je obhospodařováno zhruba 3 500 000ha, z toho je 2 500 000 orná půda.

I přes rozsáhlé vládní úspory vzrostla podpora zemědělcům na 38,5 miliardy, což je o 600 milionů více, než v roce 2009.

Mezi naše hlavní zahraniční partnery patří především Německo, Polsko a Slovensko. V následující tabulce (tabulka č.1) můžeme vidět, že i přes rostoucí hodnoty vývozu, nedokáže naše zemědělství pokrýt hodnoty dovážených produktů. Proto je obchodní bilance záporná.

V současné době můžeme v České republice pozorovat stoupající trend ekologického zemědělství (tabulka č.2). Počet ekologicky hospodařících subjektů v ČR roste každoročně o desítky procent. Děje se tomu tak hlavně díky mnoha dotačním programům Evropské Unie, ať už pro nově začínající, nebo již zavedené zemědělce. Velký vliv na to má samozřejmě také propagace zdravého životního stylu a propagace zlepšení krajinnotvorných podmínek.

Zákon i evropská legislativa klade velmi tvrdá pravidla na ekologicky hospodařící zemědělce, kteří jsou neustále podrobováni kontrolám, což dává dobrou garanci spotřebiteli.

Od roku 2007 zařadilo ministerstvo zemědělství do podpory nové programy. Do roku 2013 mohou zemědělci čerpat dotace z tzv.

1.1 Programu rozvoje venkova.

a) Osa I - týká se zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství (jde především o dotace při nákupu nových strojů).

b) Osa II - týká se zlepšování životního prostředí a krajiny (dotace na plochu).

c) Osa III - kvalita života ve venkovských oblastech

1. 2. Regulace zemědělství

Z důvodu nezdravého vývoje se zemědělství ve většině vyspělých státech stalo nejvíce podporovaným a regulovaným odvětvím.

Pro příklad: Výkupní ceny obilí se dnes pohybují zhruba na stejné úrovni jako před rokem 1989. Chleba dnes stojí zhruba 30 Kč. Před rokem 1989 stál zhruba desetinu své ceny. To znamená že při zdravém vývoji, bez regulace a podpory zemědělství by výkupní ceny byly mnohem vyšší, tudíž by cena chleba byla několikanásobná.

Mezi cíle regulace patří:

a) Ochrana zemědělců před cenovými výkyvy, které jsou způsobeny vnějšími faktory (neúroda/nadúroda)

b) Udržení potravinové oběstačnosti státu

c) Udržení a zvýšení kvality venkovského prostředí

Nutnost chránit zemědělce před cenovými výkyvy je dána především velkou nestabilitou na trhu zemědělských produktů. Nabídka je z většiny závislá na vnějších vlivech a do poslední chvíle před sklizní není jasné jaká bude celková produkce. Poptávka vnímá zemědělské komodity jako základní životní potřebu. Tím pádem je stále vysoká. Díky těmto dvěma faktorům vzniká velmi nestabilní cenové prostředí, které ještě navyšuje struktura výrobců (např. výrobců pečiva). Ve výrobních strukturách je velká konkurence, která stlačuje cenu dolů. Cena klesá také díky dovozu levných komodit z jiných zemí. To přináší ten efekt, že naše kvalitní obilniny jsou kvůli nízkým cenám prodávány do zahraničí (hlavně německo).

Druhy regulace:

2.2 Regulace nabídky

Regulace výroby probíhá v několika formách, jako například výrobní kvóty, regulace dovozu ze zahraničí prostřednictvím celních opatření.

Tímto problémem se zabývá Státní fond tržní regulace, který

- 1) vydává seznam produktů, u nichž uplatňuje regulaci,
- 2) provádí nákup, úpravu, zpracování, skladování a prodej zemědělsko potravinářských výrobků,
- 3) poskytuje dotace z fondu.

2.3 Regulace poptávky

-regulace poptávky se příliš nepoužívá. Pokud ano, jde většinou o formu reklamy / propagace potravinářského výrobku, kterého je v nabídce přebytek.

2.4 Regulace cen

-jde o umělou úpravu cen tak, aby vedla k rozšíření, udržení, nebo snížení stávající nabídky a

poptávky. Jednoduše řečeno zvýšení ceny produktu odradí spotřebitelův zájem o daný produkt.

1. 3. Dotace do zemědělství a podpora z EU

Vstup do EU s sebou přinesl nutnosti podílet se na společné zemědělské politice. V rámci společné politiky se uplatňují tři základní pravidla:

- a) Společní trh pro zemědělské produkty při společných cenách
- b) Zvýhodnění členských zemí na úkor ostatních při obchodování se zemědělskými produkty
- c) Financování ze společného fondu, do kterého přispívají všechny státy

Dotace z EU zprostředkovává Státní zemědělský intervenční fond.

V rámci již zmíněné společné politiky lze čerpat dotace z těchto fondů:

- a) Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF)
- b) Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

3.1 Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

Horizontální plán rozvoje venkova začal platit v květnu roku 2004 a skončil na konci roku 2006.

Prioritou tohoto programu byl trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a přírodních zdrojů. Cíl byl rozdělen do pěti částí:

- a) Méně příznivé oblasti a oblasti s enviromentálním omezením

- b) Agroenviromentální opatření
- c) Lesnictví
- d) Zakládání skupin výrobců
- e) Předčasné ukončení zemědělské činnosti

3.2 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova navázal v roce 2007 na HRDP. Jeho prioritou je dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, to znamená, že by měl vést ke snížení dopadů intenzivního zemědělství na venkovskou kulturu, dále by měl vést k rozvoji venkovského prostoru a zlepšovat stav životního prostředí.

Program dále umožňuje vytvářet lepší podmínky pro konkurenceschopnost v prvotních surovinách, rozšiřuje ekonomické aktivity venkova. Cílem je vylepšení podmínek pro podnikání a pro vznik nových pracovních míst, čímž se má snižovat nezaměstnanost na venkově.

Program rozvoje venkova počítá s finanční injekcí v celkové výši 93 miliard, z čehož 73 miliard by mělo být poskytnuto z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

3.3 Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Tento program je financován ze strukturálních fondů EU. Ve své podstatě je dost podobný předchozímu Programu rozvoje venkova. Tento program zajišťuje ministerstvo zemědělství ve spolupráci se státním intervenčním fondem. Účelem tohoto programu je podpora zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů, podpora lesního a vodního ekosystému, a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova.

Cílem Op je:

- a) zvyšování konkurenceschopnosti odvětví,
- b) zajištění zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů,

- c) snižování rozdílů v sociálních podmínkách,
- d) zachování kulturní krajiny,
- e) ochraně a zlepšování životního prostředí

1. 4. Lesnictví

V současné době v rámci Agroenviromentálních opatření dochází k čerpání dotací na cílené zalesnění zemědělské půdy a k založení porostů rychle rostoucích dřevin na zemědělské půdě. Tyto dřeviny pak dále slouží k energetickým účelům. Toto zalesňování vede zcela jistě ke zlepšení životního prostředí, je výrazným krajinotvorným prvkem, má dobrý vliv na vodní režim a hlavně zvyšuje podíl obnovitelných zdrojů na našem území, omezuje šíření plevelů na neobhospodařovaných půdách.

Dotace jsou poskytovány na:

- a) Péči o lesní porost (poskytované po dobu 5 let od jeho založení)
- b) Náhradu ukončení zemědělské činnosti (poskytovanou po dobu 20 let od zalesnění porostu)
- c) Založení lesního porostu na zemědělské půdě

Tento program je v současnosti velmi málo využíván. Nezájem zemědělců způsobuje především fakt, že půdu již poté nemohou zorat a použít opět k pěstování plodin.

Závěr

Touto prací jsem se ještě více utvrdil v e svém názoru, že zemědělství má v současné době mnoho problémů, především ve zmíněném vztahu k hospodaření s půdou. Zmíněné dotační programy státu i EU se mi nezdají příliš promyšlené do budoucna, především vzhledem k potravinové soběstačnosti České republiky. S kapkou konspirace se dokonce může zdát jako kdyby v podpoře všech různých projektů a záměrů, kromě zvýšení podpory pro pěstování obilovin, byl určitý zájem evropských velmocí oslabit naši soběstačnost a tím získat snadné odbytiště pro své přebytkové suroviny.

Co se celkově týče dotací a podpory, jen jsem si potvrdil, že v budoucnu nebude možné okleštit zemědělství od dotací jak se plánuje. Pokud nějaká vláda ať už na evropské, nebo národní úrovni zavede bezdotační zemědělskou politiku bez omezení importu, povede to ke zničení všech zemědělských subjektů a budeme závislí pouze na dovozu.

Pokud by se zavedla bezdotační politika spolu s omezením dovozu zemědělských komodit vedlo by to zcela jistě k rapidnímu nárůstu cen základních potravin, jak jsem uvedl v části

2.Regulace zemědělství.